

İMİLÎ NASRULLAH'IN KISA HİKÂYECİLİĞİ*
Narrative Stile of İmîlî Nasrullah

Nevin KARABELA**
Gül ŞEN***

Özet

Lübnan Edebiyatı kısa hikâye alanında zengin bir kadroya sahiptir. Lübnanlı bir yazar olan İmîlî Nasrullah kısa hikâyelerinde göç, kadın, savaş ve özgürlük temalarına yoğunlaşmış ve hikâyeyi oluşturan unsurlara özellikle dikkat etmiştir. Hikâyelerinde olay örgüsü, zaman, mekân, şahıs kadrosu, bakış açısı ve anlatım tekniği, dil ve üslûp özellikleri gibi unsurları titizlikle kullanmıştır. Bu çalışmada İmîlî Nasrullah'ın kısa hikâyeciliği ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kısa hikâye, İmîlî Nasrullah, Lübnan.

Summary

Lebanon Literaturte has a rich staff in the short story. As a Lebanese writer İmîlî Nasrullah focuse on the themes of migration, women, war and freedom in her short stories. She paid particular attention to the elements that are make the story short stories. In her stories, plot, time, space, party staff, point of view and narrative technique, has been carefully considered elements such as language and style. In this study, we focused on narrative stile of İmîlî Nasrullah.

* Bu makale S.D.Ü. BAP tarafından 3170-YL-12 numaralı proje ile desteklenerekSDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamlanan 'İMİLÎ NASRULLAH ve KISA HİKÂYELERİ, Isparta, 2013' başlıklı yüksek lisans tezinden faydalanarak hazırlanmıştır.

** Prof.Dr., SDÜ, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dalı

*** Bilim Uzmanı, Lise Öğretmeni.

Keywords: Short story, İmîlî Nasrullah, Lebanon.

Giriş

İmîlî Nasrullah 6 Temmuz 1931 yılında Güney Lübnan'ın Hasbaya bölgesinde yer alan Kevkeba köyünde doğmuştur. Altı çocuklu Hristiyan bir ailenin ilk kız evladı olan İmîlî Nasrullah ilkokul üçüncü sınıfa kadar annesinin köyü Kefir'de okumuştur. Köylerindeki eğitim imkânsızlıklarından dolayı ilkokulu üç defa tekrar etmek zorunda kalmıştır. Dayısı Tevfik Ebu Nasr'ın yardım ile Şuveyfât Ulusal Kolejinde dört yıl eğitim görmüştür.¹

Okumaya ve özellikle de yazmaya büyük bir merakı olan Nasrullah'ın kolej yıllarında yazılarını hocaları beğenmiş ve 1949-1950 yıllarında çıkan Beyrut'un yerel bir gazetesi olan *Telgraf*'da yayınlamıştır. 1955 yılında Beyrut Üniversitesinde eğitim görmeye başlamış ve 1958 yılında bu üniversitenin Arap Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olmuştur. Üniversite ve sonrası yıllarında Beyrut'ta *Kadının Sesi* ve *Siyad* gibi dergilerde hikâyelerini yayınlamıştır. *Feyruz* Kadın Dergisinde *Başarılı Kadınlar* başlığı altında her ay dünya veya Lübnan tarihinde yer alan önemli kişiler ile yaptığı röportajları yayınlamıştır.

Bir müddet öğretmenlik yapan yazar 1957 yılında bu mesleği bırakmış ve gazeteciliğe devam etmiştir. Ancak evliliği sebebiyle görevine düzenli olarak devam edemeyip 1970 yılından itibaren mesleğini yazar olarak devam ettirmiştir.² Kendisini edebiyat alanında geliştirerek *el-Müstakbel* ve *Feyruz* gibi dergi ve gazetelerde çeşitli hikâyeler yayınlamıştır. Savaş, göç, Arap toplumunda kadın, aşk ve özgürlük gibi konular üzerinde çalışmalar yapmış ve kısa hikâye, roman, otobiyografi ve şiir kitapları yayınlamıştır. Ayrıca çeşitli üniversitelerde dersler vermiştir.³ Lübnan edebiyatına kısa hikâye başta olmak üzere birçok alanda eser kazandıran yazar bugün Beyrut'ta yaşamını sürdürmektedir.

I.İmîlî Nasrullah'ın Kısa Hikâyeciliği

İmîlî Nasrullah edebiyata küçük yaşlarda ilgi duymuş ve bu alanda kendini geliştirmiştir. Nasrullah, içinde yetişmiş olduğu sosyal çevre ve aile yapısının etkileri altında şekillenen gençlik ve yetişkinlik dönemleri hakkındaki gözlemlerini, yaşantılarını aktarmak istemiştir. Yazma yeteneğini geliştirmiş,

¹ Cuhâ, Michel, (2008), *el-Kıssatu'l-kasîra fî Lübnân- Siyer ve Nusûs*. Beyrut, s. 335.

² A'îd, Mansûr, (1995), *Kadayâ İnsâniyye fî rivâyâti İmîlî Nasrullah*, Beyrut, s. 6.

³ A'îd, a.g.e., s. 6.

İmîlî Nasrullah'ın Kısa Hikâyeciliği

hikâye ve denemelerini çeşitli gazete ve dergilerde yayınlama imkânı bulmuştur. Özellikle kolej ve üniversite yıllarında yayınlanan hikâyeleri ise onun edebiyat camiasına girmesini sağlamıştır.⁴

İmîlî Nasrullah'ın gazete ve dergilerde makalelerinin yayınlanmaya başladığından itibaren aklına takılan bir soru vardır: 'Ben insanların duygularını aktarıyorum, ama benim duygularımı onlara kim aktaracak?' ve bu soruya yanıt olarak 1962 yılında ilk romanı '*Eylül Kuşları*'nı yayınlamıştır.⁵

'*Eylül Kuşları*' romanının ardından kadınların özgürlüğü temalarına yer verdiği '*Zakkum Ağacı*' (1968) ve '*Rehine*' (1974) romanlarını yazmıştır. Ancak '*Rehine*' romanı kadının özgürlüğü ve günümüz Arap toplumundaki konumu konularını içermesi sebebiyle bazı Arap ülkelerinde tartışmalara sebep olmuş ve yasaklanmıştır.⁶

1975 yılında Lübnan'da yaşanan savaş, Nasrullah'ın yazı çalışmalarını kısıtlamış, ailesi ve çocuklarına daha fazla zaman ayırmasını gerektirmiştir. Bu süreçte kendi çocuklarına okumak için hikâyeler yazmaya başlamıştır. Ancak daha sonra Lübnan edebiyatında bu tür eserlere ihtiyaç olduğunu fark etmiş ve çocuk hikâyeleri yazmaya yoğunlaşmıştır.⁷ Savaş esnasında yazmaya başladığı çocuk hikâyeleri, onun kısa hikâye yazma sürecine geçiş evresi olmuştur.

Modern Lübnan Edebiyatı hikâyeciliğinin önemli isimlerinden olan İmîlî Nasrullah'ın kısa hikâye koleksiyonları sırasıyla şunlardır:

el-Yenbû' / *Pınar* (1978)

el-Mer'etu fi 17 Kıssa / *17 Kısa Hikâyede Kadın* (1983)

et-Tahûnetu'd-Dâia / *Kayıp Değirmen* (1984)

Hubzuna'l-Yevmî / *Günlük Ekmeğimiz* (1990)

Mahattatu'r-Rahîl / *Yolcu İstasyonları* (1996)

el-Leyâlî'l-Ğaceriyye / *Çingene Geceler* (1998)

⁴ Nasrullah, İmîlî, (2000), *fi'l-Bâl*, Muessesetu Nevfel, Beyrut, s. 140-141.

⁵ Mansur Teriz' <http://www.lebarmy.gov.lb/article.asp?ln=ar&id=11259>. (06.01.2012).

⁶ <http://staff.aub.edu.lb/~webbuln/v6n2/09.html>. (08.09.2011)

⁷ Böhürler, Ayşe – Eker, Aslıhan, (2008), *Müslüman Ülkelerde Kadın Duvarların Arkasında*, Timaş Yayınevi, İstanbul, s. 207.

Evrâk Mensiyye / *Unutulmuş Kâğıtlar* (2001)

Esved ve Ebyad / *Siyah ve Beyaz* (2001)

Riyâh Cenûbiyye / *Güney Rüzgârları*(2005)

Nasrullah 1991 yılından sonra '*Feyruz*' kadın dergisinde birçok hikâye yayınladı. Bu hikâyelerin büyük bir çoğunluğunu 1996 yılında yayınladığı 'Yolcu İstasyonları' koleksiyonunda bir araya getirmiştir. İmîlî Nasrullah '*Feyruz Dergisi - Seçkin Edebiyat Çalışmaları Ödülü*', Arap Kültür Birliği (Avustralya) '*Halil Cibran Ödülü*' ve 2010 yılında Lübnan Amerikan Üniversitesi tarafından verilen '*Mezunlar Teşvik Ödülü*' almıştır.⁸

İmîlî Nasrullah Lübnan'ı ve Lübnan insanını gerçekçi bir anlayışla nakleden yazarlardandır. Üniversite ve gazetecilik yıllarında gerçekleştirdiği okumaları ve araştırmalarının kaynağını teşkil ettiği birikimine kendi yaşadığı tecrübe ve özgün eleştirilerini de ekleyerek bunları eserlerinde kayıt altına almıştır. Lübnan'ın zengin kültürünü hikâyelerinde başarılı bir biçimde yansıtmıştır. Hikâyelerinde yer alan konuların ağırlıklı olarak kadın, kadının özgürlüğü, göç, savaş, kahramanların yaşam mücadeleleri, mutlulukları, mutsuzlukları, ayrılıkları, hasretleri, aşk ve aile ilişkileri, yaşama olgusu, ölüm ve yalnızlık etrafında şekillendiği görülmektedir. Yazar kısa hikâyelerinde hayata bakış açısını, yaşam felsefesini, düşünce dünyasını ve hangi konuların ilgi alanına girdiğini göstermektedir.

Nasrullah'ın kısa hikâyeleri incelendiğinde yazarın anlatımlarının, çocukluğunu geçirdiği köyü Kefir ve Beyrut'a, gerçekleştirmiş olduğu şehirler ve ülkeler arası seyahatlere ve bunlara ek olarak yaşadığı içsel yolculuklarına dayanan bir serüven şeklinde olduğu görülmektedir. Nasrullah öğretmen, gazeteci ve yazar gibi kimlikleri kişiliğinde birleştirmiş ve hikâyelerinde toplumsal sorunlara özellikle de geleneksel toplumlarda kadın ve kadının yeri ile ilgili sorunlara yer vermiştir.

Yazar kısa hikâyelerinde kadının toplumsal yaşamdaki konumu hakkında da dikkat çekici unsurları bünyesinde bulundurmış, insanı ve insanın iç dünyasını, yaşadığı olaylar ile ilgili düşüncelerini tüm incelikleriyle bir kadın gözüyle yansıtmıştır.

⁸ Necat Fahri Mursî
<http://www.ofouq.com/today/modules.php?name=News&file=article&sid=1878>,
(10.03.2011)

İmîlî Nasrullah hikâyecilik anlayışını şu cümlelerle dile getirmektedir:

“Hikâye yazmaya başladığımdan beri hikâye sınırları içinde kalmaya çalıştım. Lübnan'da ya da dışarıdaki hikâye dünyasına hâkimim ve de hiçbir akımın beni köklerimden ayırmasına, sürükleyip götürmesine izin vermem. Hikâyelerimin kökeni bana cömert olan ve beni besleyen toprağımdır. Hikâyelerim toprağımanın boyasıyla renklenmiş, toprağımanın insanının dilinden etkilenmiş, onlarla duygulanmış, onları eleştirmiştir. Hikâyelerim onlardan ayrılmamış, onların hayatlarına sızmıştır.”⁹

Nasrullah'ın çalışmaları insanın kadını, erkeği, genci, yaşlısı ve çocuğıyla tüm dünyasını kapsamaktadır. Hikâyelerinde bu insanların çektiği psikolojik problemler, sevinçler, yaşanan sıkıntılı savaş yılları, yalnızlık, göç, gurbet, aşk ve kısacası insanın yaşamındaki her kesit, her olay yer almaktadır. Yazar özellikle yaşadığı konuları kaleme almasını şöyle açıklar:

“Yazdığım zaman yaşadığımız hayatı tasvir ediyorum. Yaşadığım hayatı ve başkalarının yaşadığı hayatı yazmaya izin veriyorum kendime. Çünkü yazar şahısların hayatına kendi hayatından katar. Hayattan örnekler veriyorum yazdığımında.”¹⁰

Yazarın bu ifadelerinden yola çıkarak kısa hikâye koleksiyonlarını incelediğimizde çoğu kısa hikâyelerinde bizzat anlatıcı kahraman olarak yaşadıklarını okuyucusuna aktardığını görmekteyiz:

*‘Bu hikâyenin tarihi 1985 yılı 21 Kasım’dır. Bunu sığınakta yazdım.’*¹¹

Baharın Dayanağı hikâyesinde de *‘Ayaklarımın toprağına basması için hala daha burada yeryüzünde olduğum için yazıyorum. Başka bir gezegene geçmiyorum. Gördüğümü, gerçeğı yazıyorum. Hayali değil.’*¹² ifadeleriyle yaşadıklarından esinlenerek yazdığını açıklar.

Savaşların kahramanlardan ziyade daha çok kurbanlar yarattığına inanan yazar¹³ Lübnan iç savaşı ve İsrail saldırılarının gerçekleştiği dönemde Beyrut'ta

⁹ A'id, a.g.e., s.10.

¹⁰ A'id, a.g.e., s.160.

¹¹ Nasrullah, İmîlî, (2005), *Mahattatu'r-Rahil*, Muessesetu Nevfel, Beyrut, s.300.

¹² Nasrullah, *Mahattatu'r-Rahil*, s. 38.

¹³ Böhürler-Eker, a.g.e., s. 208-209.

kalmayı tercih etmiştir. Ülkesinde kalıp savaşa tanık olmuş ve halkın yaşadığı tüm zorlukları, tankların evleri nasıl yıktığını, Lübnanlıların ülkelerinden kaçmak zorunda kalışlarını, sürgün bir hayata nasıl zorlandıklarını ve Beyrutlu kadınların İsrail işgalinde nasıl hayatta kaldıklarını tasvir etmiştir.¹⁴

Savaşa ve savaşın vahşetine dair hikâyelerine *Günlük Ekmeğimizve Kayıp Değirmen* koleksiyonlarında daha fazla yer vermiştir. Kurşun Öykü Yazıyor, Geçit, Bu Çılgılık Karanlıktan hikâyelerinde savaşın acı sahnelerini adeta resmetmiştir:

*'Bu hikâyeyi bombaların ve işgalci kurşunlarının üzerimize geldiği sırada, bütün vurulma ihtimallerinin olduğu evimizden geçen sığınaktaki insanların kalp atışlarını kaydetmek için yazdım...'*¹⁵

*'Bombalar Temmuz'da çakan şimşeklerin gürültüsü gibi kulaklarımızın zarını patlatırcasına düşüyordu. Çılgın bir senfoni gibiydi... Yollarda ne insan ne de hayvan vardı. Sokak köpekleri bile yolları terk etmişti.'*¹⁶

II. İmîlî Nasrullah'ın Kısa Hikâyelerinde Tema

Kadın ve göç Nasrullah'ın kısa hikâyelerinde en çok yer verdiği iki temadır. Bu temalara yoğunlaşmasında bizzat kendisinin ve ailesinin maruz kaldığı durumlar etkili olmuştur. Erkek ve kız kardeşlerinin hepsi Lübnan'ı terk etmiş ve Kanada'ya göç etmiştir. Göç, onun yaşadığı en acı gerçeklerden biridir.¹⁷ Yazarın Lübnan kadınının savaş ve göç zamanlarında yaşadıkları sorunları en gerçekçi haliyle hikâyelerine aktarması onun bu konuda ne denli duyarlı olduğunun göstergesidir. Zeytin Ormanı, Gizli Kökler, Yardımcı hikâyelerinde göç temasını işlemiştir. Denizin Derinliklerinden hikâyesinde yurt dışına kaçmak zorunda kalan ve İsveç sahillerinde ölü bulunan iki Lübnanlı genci anlatmaktadır. Lübnan savaşı sonrası dönemde halkın nasıl sıkıntılar çektiğini dile getirmektedir. Annelerinin *'Kaçın yavrularım! İki kardeşinizi kaybettim bari siz ikiniz kaçın! Uzaklara gidin! Kaçın ve hayatta kalın!'*¹⁸

¹⁴ Shehadeh, Lamia Rustum, (1999), *Women and War in Lebanon*, University Press of Florida, Florida, s. 115.

¹⁵ Nasrullah, *Mahattatu'r-Rahil*, s. 300.

¹⁶ Nasrullah, İmîlî, (2011), *et-Tahûnetu'd-Dâia*, Muessesetu Nevfel, Beyrut, s. 77.

¹⁷ Foerch, Christina, "A Writer Who Has Seen The World, But Prefers Her Village", The Daily Star, <http://www.womenfreedomforum.org/news-en/othernews/emilynasrallah.htm>. (31.12.2009).

¹⁸ Nasrullah, *et-Tahûnetu'd-Dâia*, s. 36.

nidaları yurtlarından kaçmak, ailelerini geride bırakmak zorunda kalanların acılarını yansıtmaktadır.

İmîlî Nasrullah, “Hikâyelerinde savaş öncesi mutlu kareler ile savaş sonrası yaşamdan kareleri yan yana koyarak iki durum arasındaki zıtlıkları ve dramatik etkileri okuyucusuna yansıtmıştır. Geçmiş ve bugün, umut ve hayal kırıklığı, yaşam ve ölüm, insanlığa yaraşan ve insanlık dışı davranışlar, savaş ve barış neredeyse koleksiyonlarındaki her hikâyede eşleştirilmiştir.”¹⁹ Genel itibarıyla onun hikâyelerinde kahramanlar mutlu bir hayat yaşamaz. Savaş, gurbet, aşk ya da geleneklerin baskısı kahramanların hayatlarında mutsuzluğu ön plana çıkarmıştır. Ancak mutsuzluk, acı ve şiddet durumları hikâyelerin hepsi için geçerli değildir, koleksiyonlarında mutluluk ve umut temalı hikâyeleri de yok değildir. Hatta okuyucuda tebessüm uyandıran hikâyeleri az da olsa vardır.

Hikâyelerinde insanı ve insanın iç dünyasını, yaşadığı olaylar ile ilgili düşüncelerini tüm incelikleriyle bir kadın duyarlılığıyla yansıtmıştır. Hikâyelerinde bireyi ön plana çıkaran İmîlî Nasrullah, özellikle kadın kahramanlara önemli bir yer ayırarak farklı sosyal sınıflardan kadınların yaşadıkları hayatın çeşitli görünümünü okuyucuya sergilercesine sırayla birer fotoğraf karesi şeklinde sunması, hikâyelerinin edebi bakımdan incelenmesinin yanı sıra sosyolojik olarak da çözümlenmesine imkân sağlamaktadır.

Nasrullah kendi toplumunu anlattığı halktan insanları konu edindiği kısa hikâyelerinde içinde bulunduğu toplumu eleştirmekten geri durmamıştır. Bu eleştirileri zaman zaman doğrudan ifade ederken, zaman zaman da hikâyenin dramatik anlatımı içinde daha dolaylı olarak aktarmıştır. Hayatının önemli bir bölümünü halktan insanların içinde geçiren ve onları çok iyi tanıyan yazar, okumaları sayesinde entelektüel bir birikim kazanmış, bu da onun halkına karşı eleştirel bir tavır sergilemesine sebep olmuştur.

Örneğin kendi halkını başka bir ülkenin havaalanında gözlemlemesini anlattığı Göç Eden Lübnanlı hikâyesinde “*Ve ben bu süreç içerisinde sorguluyorum: Neden Lübnanlı ve Arap çocuk hayatına ağlayarak başlıyor? Ve neden annelerin kucağındaki yabancı çocuklar ağlamıyor? Bu kalıtsal bir şey mi? Yoksa annelerin tedbirsizliklerinden mi?*”²⁰ şeklinde bir eleştiride bulunmaktadır.

¹⁹ Suyoufie, Fadia, (2006), *Mnemonic Modes In Emily Nasrallah's A House Not Her Own*, Journal of Arabic Literature, Sayı XXXVI, 3., s. 431.

²⁰ Nasrullah, İmîlî, (2005), *Riyâh Cenûbiyye*, Muessesetu Nevfel, Beyrut, s. 75.

Nasrullah'ın kısa hikâyelerinde özgürlük kavramı çoğu kadın kahramanlarının uğruna mücadele verdiği bir temadır. Gazetecilik hatıralarında 'toplumumuzda genç kızların gözlerini dünyaya açtıklarından beri karşılaştıkları, kadınlara yönelik baskı ve engellemelere'²¹ işaret etmesi ve eserlerinde kadınların toplumda erkekler ile eşit olduğunu vurgulaması onun feminist bir yazar olarak tanınmasına sebebiyet vermiştir. Ancak kendisinin de ifade ettiği gibi O feminist bir yazar değil; toplumda kadının kendi iradesini kullanması gerektiğini düşünen bir anne, eş, yazar ve öğretmendir.²²

17 Hikâyede Kadın koleksiyonunda yoğun olmak üzere Ayna, Paris Gecesi, Dinozor ve Beyrut'a Giden hikâyelerinde kadınların kendi iradelerini kullanamamaları, yalnızlık psikolojisi, rutin ve geleneksel hayata teslimiyet gibi konuların ele alındığı görülmektedir.

İmîlî Nasrullah göç, savaş ve mücadeleci kadın temalı hikâyelerinin yanı sıra tüm koleksiyonlarında mutlaka aşk temasına da değinmiştir. O, bir kadın duygusallığında aşkın tüm boyutlarını ele almıştır. Koleksiyonlarında sevgiliye olan özlem, sevgililerin kavuşamaması, unutulmaz ve sürpriz aşklar yer almıştır. Zambaklar Aşkını Arıyor, Kıtık, Ses ve Yankı, İki Rüyanın Buluşması ve Onun Gözlerinden hikâyelerinde aşkın çeşitli yönlerini konu edinmiştir.

Yazar hikâyelerinde yer verdiği hayal dünyası, anıları, efsaneler ile yansıttığı fantastik ve düşsel yönü ile de Lübnan hikâyeciliğinde ön plana çıkmaktadır. Nasrullah'ın bu yönü ile ilgili olarak Mansur A'id şu cümleleri söyler: "Çalışmalarında şahıslar olayları günlük hayatta geçiyormuş gibi yaşarlar. Onun romanları ve hikâyelerinin büyük çoğunluğu gerçek hayattan kareler barındırır. Olaylar günlük hayatla, Lübnan toplumunun günlük yaşamıyla bağlantılıdır. Ancak bazı kurgusal, fantastik, efsanevi hikâyelerinde de günlük hayatın akışına karışan durumlar vardır. Hikâyelerinde okuyucunun hayal dünyasını genişletici anlatımlarda da bulunmaktadır."²³

Örneğin *Günlük Ekmeğimiz* ve *Çingene Geceler* koleksiyonlarında yer verdiği Andromeda, Kar Çiçeği, Özün Varisleri ve Atlantis Kızı gibi kısa hikâyelerinde Yunan Mitolojisinde yer alan efsanelerden faydalanmıştır.

²¹ Cum'a, Zeyneb Abdullah, (2005), *Sûratu'l-Mer'eti fir-Rivâyeti Kırâatun Cedîdetun fi Rivâyâti İmîlî Nasrullah*, Dâr'ul Arabiyyeti li'l-ulûm, Beyrut, s. 31.

²² Böhürler-Eker, a.g.e., s. 207-208.

²³ A'id, a.g.e., s. 54.

III. İmîlî Nasrullah'ın Kısa Hikâyelerinde Kahramanlar

Yazarın hikâyelerinde zengin bir şahıs kadrosu ile karşılaşmaktayız. Köylü, kentli, cahil, aydın, zengin, fakir vb. tipleri sık sık görebilmekteyiz. İmîlî Nasrullah'ın olayların köyde geçtiği, kırsal kesimin mekân olarak kullanıldığı hikâyelerinde bu yörelere ait sosyal statü bakımından düşük karakterler yer alabilirken köyden bir şekilde ayrılmış, şehirde yaşamını devam ettirmiş karakterlerde eğitim durumunun yükseldiği görülmektedir. Belli bir düşünce yapısına sahip aydın karakterlerin yanı sıra içe dönük, sessiz ve başkaldıran, mücadele eden karakterler de yer almaktadır. Özellikle hikâyelerin çoğunluğunu oluşturan kadın karakterlerde içe dönüklük, yazarın tabiriyle ipek kozasının içine çekilmişlik göze çarparken bunun yanında mücadelecî kadın karakterler de bulunmaktadır.

Ses ve Yankı, Gizli Kökler, Kelebek, Hayat Yeniden, Biz İyiyiz, Gerçek Hikâye, Beyrut'a Giden ve Video Gelini gibi hikâyelerinde mücadelecî kadın karakterler yer alırken Rozina, Kıtlık, Paris Gecesi, Sabah Yıldızı gibi hikâyelerinde ise içe dönük- pasif olarak nitelendirilebilecek kadın kahramanlar yer almaktadır.

Nasrullah kısa hikâyelerinde; Lübnan geleneksel aile yapısında gerçekleşmeye başlayan bazı rol değişimlerini ve bu değişim sürecini yansıtmaktadır. Eğitim alma özgürlüğünün kendisinin de hakkı olduğunu düşünen karakterler ve bu karakterlerin mücadeleleri kimi zaman bir genç kız kimi zaman da bir anne hassasiyetinde okuyucuya aktarılmıştır.

Nasrullah, eserlerinde neredeyse tüm hikâyelerinde, Lübnan kadınının toplumun geri planında kalmış olduğuna ilişkin düşüncelerini okuyucuya hissettiren bir yaklaşım sergiler. Hikâyelerindeki 'Pasif Kadınlar' olarak nitelendirebileceğimiz geleceklere ve kaderleri genellikle babaları ya da eşlerinin elinde olan, özgürlük ve eğitim alanları kısıtlı olan karakterlerdir. Nasrullah özellikle kadının özgürlüğünün kısıtlandığı, hatta onun adına kararları aile bireylerinin aldığı hikâyelerinde toplumun kadına biçtiği bu rolü ve kadının da bu rolü kabul edişini eleştirmektedir.

Hikâyelerinde istemedikleri kişiler ile evlendirilen mutsuz kadınlar, eğitim özgürlükleri kısıtlanan ya da ellerinden alınan genç kızları konu edinirken bunların müsebbibi baba, erkek kardeş ya da eşler olmasına rağmen Nasrullah kadın kahramanlarına yoğunlaşmakta ve onların duygu dünyalarına ağırlık vermektedir. Eleştiri oklarını kadınlara yöneltmekte, mücadelecî ruhlara sahip olmayışlarını irdelemektedir. Annelerin Kaderi, Sabah Yıldızı, Kadınların Mevsimi, E-mail, Hayat Yeniden, Masumiyet Belgesigibi birçok hikâyesinde bu eleştirilerini görmekteyiz.

Sabah Yıldızı hikâyesinde on beş yaşında genç bir kız olan Hizma ailesinin karar verdiği bir genç ile evlendirilir. Psikolojik Durum hikâyesinde ise

eğitimine devam etmesine engel olan babasından sonra da işkolik ve onunla ilgilenmeyen eşinden şikâyetçi bir karakter yer almaktadır.

İmîlî Nasrullah hikâyelerinde erkek karakterlere başkahraman olarak pek fazla yer vermemektedir. Kadın kahramanlar kısa hikâyelerin neredeyse hepsinde ana karakterdir. Nasrullah'ın hikâyelerinde erkekler sıklıkla yardımcı karakter olarak bulunurlar. Erkek kahramanlar hikâyelerinde çoğunlukla atalarının neslini devam ettiren, ailesine hükmeden, sevgide sadakatsiz eş, sözünde durmayan bekleten sevgililer olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁴ Raziye, Rozina, E-Mail gibi hikâyelerde bu erkek karakterler daha fazla yer almaktadır.

Roman ve hikâye gibi türlerde şahıs kadrosu, vaka ve mekân arasında sıkı bir bağ vardır. 'Mekân, vaka zincirinde ifade edilen hadiselerin sahnesi durumundadır.'²⁵ İmîlî Nasrullah konu, kişi ve mekân seçimine önem göstermiş, hikâyelerinde farklı mekânları okuyucusu ile buluşturmuştur. Eskimo (1) ve Eskimo (2) hikâyelerinde kutuplarda yaşadıklarını ve gözlemlerini kaleme almıştır. Gittiği Batı ülkelerinde gözlemediği Batı kültürü ile ülkesinin kültürel özelliklerini hikâyelerinde adeta birer motif gibi işlemiştir. Özellikle Göç Eden Lübnanlı hikâyesinde kültürel farklılıkları ele almıştır. İmîlî Nasrullah kısa hikâyelerinde mekana verdiği önemi hikâyelerindeki kapalı-dar, açık-geniş ve ütöpik mekanları anlatımındaki başarısıyla, okuyucuyu etkisi altına alışıyla ve gerçekçiliği ile kanıtlamaktadır. Eserlerinde mekân olarak Lübnan'a özellikle de Beyrut'a yer veren yazar Beyrut için: "Yazabildiğim tek yer!"²⁶ ifadesini kullanır.

IV. İmîlî Nasrullah'ın Kısa Hikâyelerinde Anlatım Teknikleri

Nasrullah'ın, içinde bulunduğu Lübnan Edebiyatı alanında öncü sayılmasını sağlayan nitelikleri arasında, kısa hikâyelerinin içerik olarak çeşitlilik arz etmesi ve hikâyelerini yazarken kullandığı dil ve anlatım tekniklerinin görsel bir sunum gibi gerçekçi olması önemli bir etkidir.

Nasrullah hikâyelerinde çeşitli anlatım tekniklerine yer vermektedir. Ancak en fazla Monolog ve Geriye Dönüş (Hatıra Yoluyla Anlatım) tekniklerini kullanmaktadır. Annelerin Kaderi ve Lanet hikâyeleri Monolog tekniğine,

²⁴ A'id, *a.g.e.*, s. 36.

²⁵ Aktaş, Şerif, (1991), *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Akçağ Yayınevi, Ankara, s. 142.

²⁶ Badran, Margot – Cooke, Miriam, (1990), *Openin The Gates – A Centruy of Arab Feminist Writing*, Virago Press, London, s. 144.

İmîlî Nasrullah'ın Kısa Hikâyeciliği

Baygınlık, Baharın Dayanağı, Hayalci ve Kayıp Değirmen hikâyeleri ise Geriye Dönüş (Hatıra Yoluyla Anlatım) tekniğine örnek teşkil etmektedir. Nasrullah'ın eserlerinde ustaca kullandığı bir diğer teknik ise Tasvir tekniğidir. Özellikle şahıs tasvirlerinde kişi-doğa eşleştirmesine yer vermektedir:

“Kısa pantolon giymiş küçük bir çocuktü, kestane rengi saçlarından bir tutam alnuna bırakmış uzun kirpiklerinin altında deniz gözleri gizleniyor.

O sabahtan beri gözlerinin renginde gözler görmeye hazır değildi. O gözlerde denizin mavisi ile akuamarin, turkuaz ve cam yeşili renklerinin karışımını görmeye hazır değildi.”²⁷

İmîlî Nasrullah anlatımının sadeliğine özen göstermektedir. Özellikle hikâyelerinde net ve herkes tarafından anlaşılabilir fasih Arapçayı kullanmıştır. Eserlerini kendi dilinde yazma konusunda ‘Ben ana dilimde yazmada ısrarcıyım. Çünkü bu yazıları benim insanlarım ve ulusumla ilgilidir’²⁸ ifadesinde bulunur. Ancak hikâyelerinin çok az kısmında da olsa karakterlerinde yansıtmak istediği kültür düzeyini göz önünde bulundurarak halk dilini kullanmak suretiyle anlatımına canlılık katacak diyaloglara yer vermiştir. Ancak kullandığı bu diyaloglarda kelimelerin anlaşılır ve sık kullanılan kelimeler olmasına dikkat etmiştir.

Sonuç

İmîlî Nasrullah, Lübnan'ı ve Lübnan insanını gerçekçi bir biçimde kaleme almıştır. Güçlü gözlem yeteneğiyle, şahıs ve mekân tasvirlerindeki ustalığı, eserlerinde dikkat çekmektedir. Eserlerinde özel olarak Lübnan'ı mekân seçmekle yetinmemiş dünya üzerine farklı ülkelere gitmiş Lübnanlıları da konu edinmiştir. Hikâye kahramanları toplumun hemen her kesimini yansıtacak şekilde şahıslardan oluşmaktadır. Yazmış olduğu yüz elliden fazla kısa hikâyesinde Lübnan toplumunun her kesiminden motiflere yer vermiştir. Lübnan yaşamını, toplumsal yapısını, kültürünü ve değerlerini bir kadının perspektifinden gerçekçi bir dille aktarması onun en önemli özelliklerindedir. Hikâyelerinde kahramanlarının yaşadığı olaylar genel itibarıyla kendi ülke insanlarının yaşadığı olaylar gibi görünse de, İmîlî Nasrullah aslında ele aldığı toplumsal problemler ile dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşanan sorunlara ışık tutmuştur. Kısa hikâyelerinde Lübnan toplumunu anlatan, halktan insanları konu

²⁷ Nasrullah, *Mahattatu'r-Rahil*, s. 95.

²⁸ Jurdak, Hania, (2008), Emily Nasrallah Novalist, Labenese American University (LAU) Magazine&Alumni Belletin, Volume. 10, Beyrut, s. 51.

edinen Nasrullah, kendi halkını eleştirmekten de geri durmamıştır. Hayatının önemli bir bölümünü halktan insanların içinde geçiren ve onları çok iyi tanıyan yazar, okumaları ve yaşam mücadelesi sayesinde entelektüel bir birikim kazanmış, bu da onun halka karşı eleştirel bir tavır sergilemesine sebep olmuştur. 1960'larda başladığı yazı hayatında her geçen gün biraz daha ilerleme göstermiş, çeşitli alanlarda ülkesine ve dünya edebiyatına katkıda bulunmuştur. İmîlî Nasrullah'ın başarılı bir yazar, bir kısa hikâyeci olmasının altında, şüphesiz onun Dünya Edebiyatından yeterince faydalanmış olması, Modern Arap Edebiyatı geçmişinde yer alan ustaların eserlerini özümsemiş olması yatmaktadır.

KAYNAKÇA

AKTAŞ, Şerif, (1991), Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş, Akçağ Yayınevi, Ankara.

A'ÎD, Mansûr, (1995), Kadayâ İnsâniyye fî rivâyâti İmîlî Nasrullah, Beyrut.

BADRAN, Margot – Cooke, Miriam, (1990), Openin The Gates – A Centruy of Arab Feminist Writing, Virago Press, London.

BÖHÜRLER, Ayşe – Eker, Aslıhan, (2008), Müslüman Ülkelerde Kadın Duvarların Arkasında, Timaş Yayınevi, İstanbul.

FOERCH, Christina, "A Writer Who Has Seen The World, But Prefers Her Village", The Daily Star, <http://www.womenfreedomforum.org/newsen/othernews/emilynasrallah.htm>.

CUHÂ, Michel, (2008), *el-Kıssatu'l-kasîra fî Lübnân- Siyer ve Nusûs*, Beyrut.

CUM'A, Zeyneb Abdullah, (2005), *Sûratu'l-Mer'eti fir-Rivâyeti Kirâatun Cedîdetun fî Rivâyâti İmîlî Nasrullah*, Dâr'ul Arabiyyeti li'l-ulûm, Beyrut.

JURDAK, Hania, (2008), *Emily Nasrallah Novalist*, Labenese American University (LAU) Magazine&Alumni Belletin, Volume. 10, Beyrut.

TERİZ, Mansur <http://www.lebarmy.gov.lb/article.asp?ln=ar&id=11259>. (06.01.2012).

NASRULLAH, İmîlî, (2000), *fî'l-Bâl*, Muessesetu Nevfel, Beyrut.

NASRULLAH, İmîlî, (2005), *Mahattatu'r-Rahîl*, Muessesetu Nevfel, Beyrut.

İmîlî Nasrullah'ın Kısa Hikâyeciliği

MURSÎ', 'Necat Fahri
<http://www.ofouq.com/today/modules.php?name=News&file=article&sid=1878>
, (10.03.2011)

SHEHADEH, Lamia Rustum, (1999), *Women and War in Lebanon*,
University Press of Florida, Florida.

SUYOUFIE, Fadia, (2006), Mnemonic Modes In Emily Nasrallah's *A House Not Her Own*, *Journal of Arabic Literature*, Sayı XXXVI, 3.

(<http://www.mnaabr.com/vb/showthread.php?p=120063>. (29.05.2012))